

PK-YRITYSBAROMETRI SYKSY 2019

Alueraportti, Kanta-Häme

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Syksyn 2019 Pk-yritysbarometri perustuu 6133 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittämistarpeita ja kehittämisen esteitä, rahoitusta sekä toimintaympäristöä. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty digitaalisuutta liiketoiminnassa ja työehtosopimusjärjestelmään liittyviä kysymyksiä.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset ovat heikentyneet kevään 2019 tilanteesta. Yleisiä suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on +10, kun se keväällä oli +14. Kanta-Hämeen alueella tilanne nähdään koko maan ja kevään 2019 tilannetta parempana saldoluvun ollessa nyt +18, kun luku keväällä oli +9.

Kanta-Hämeen alueen suhdannenäkymät henkilökunnan määrän suhteen ovat myös selvästi paremmat kuin keväällä. Saldoluvuksi muodostuu +12, kun se keväällä oli +1. Koko maassa odotukset henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvun (+10) perusteella hieman heikommät kuin keväällä 2019 (+12).

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (34 %), yritystoiminnan loppumista ennakoi 4 %. Kanta-Hämeen alueella on eniten asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (33 %). Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoi 2 % vastaajista. Voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on koko maassa ja alueella saman verran kuin keväällä. Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja alueen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia.

Kehittämistarpeet ja kehittämisen esteet

Koko maan ja Kanta-Hämeen alueen pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Koko maassa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään tasaväkisesti kilpailutilanne, työvoiman saatavuus ja yleinen suhdanne-/taloustilanne. Alueella kärjessä ovat yleinen suhdanne-/taloustilanne, yritystoiminnan sääntely ja kustannustaso.

Kansainvälistyminen ja digitaalisuus liiketoiminnassa

Noin joka neljännellä koko maan ja joka viidennellä Kanta-Hämeen pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on koko maassa näistä noin kahdella viidestä. Kanta-Hämeen alueen vientiä harjoittavilla yrityksillä suoraa tavaroiden vientiä on koko maata useammalla. Pk-yritykset hyödyntävät digitaalisista työkaluista ja palveluista yleisimmin omia internet-sivuja sekä sosiaalista mediaa.

Pk-yritysten toimintaympäristö

Koko maan pk-yrittäjät arvioivat toimintaympäristönsä kehityksen olleen myönteisintä tietoliikenneyhteyksissä ja asuinympäristön viihtyisyyden sekä yritysten välisten yhteistyömahdollisuuksien kehittämisessä. Kanta-Hämeen alueella parhaat arviot saavat yritysten välisten yhteistyömahdollisuuksien kehittyminen sekä tonttien ja toimitilojen saatavuus.

Sisällys

Esipuhe	2
Tiivistelmä	3
1. Johdanto	5
1.1 Barometri	5
1.2 Aineisto	6
2. Yritysten osuudet toimialoilla	7
3. Yritykset ja työllisyys	8
4. Pk-yritysten suhdannenäkymät	9
5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja uusiutuminen	12
6. Pk-yritysten kansainvälistyminen	14
7. Pk-yritysten kehittämisen tarpeet ja esteet	19
8. Pk-yritysten rahoitus	21
9. Digitaalisuus liiketoiminnassa	26
10. Pk-yritysten toimintaympäristö	29
11. Työehtosopimusjärjestelmä	31
Suomen Yrittäjien ja aluejärjestöjen yhteystiedot	33
Finnvera Oyj:n ja toimipisteiden yhteystiedot	34
Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot	35

Suomen Yrittäjät: Pk-yritysbarometri syksy 2019

Julkaisija Suomen Yrittäjät
PL 999, 00100 HELSINKI
puhelin 09 229 221
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

taloustutkimus oy

FINNVERA

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Pk-yritysbarometri, syksy 2019

Alueraportti, Kanta-Häme

1. Johdanto

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Bisnoden yritysrekisteriä sekä Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 6133 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2019. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja alueen vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen, ekonomisti Petri Malinen ja ekonomisti Sampo Seppänen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämispäällikkö Katri Lehtonen.

- 1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti Suomen Yrittäjien mukaista aluejakoja. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).
- 2) Lisäksi tutkimusaineistosta tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle. Lisäksi uusina alueina vuonna 2011 mukaan tulivat Espoo ja Vantaa.
- 3) Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.
- 4) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % ~31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista Kanta-Hämeen alueen yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaamaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

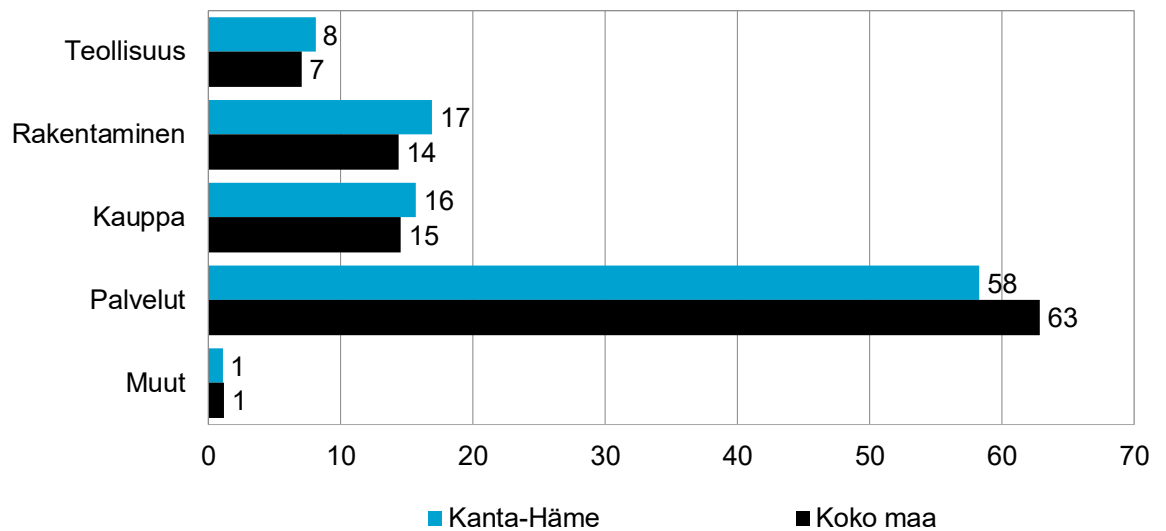
Taulukko 1. Taustatietoja alueelta haastatelluista yrityksistä

		n=	%
Alue	Kanta-Häme	229	100
Päätoimiala	Teollisuus	32	14
	Rakentaminen	22	10
	Kauppa	31	14
	Palvelut	144	63
Liikevaihto vuonna 2018	alle 0,2 miljoonaa euroa	134	59
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	29	13
	0,5-0,99 miljoonaa euroa	26	11
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	11	5
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	8	4
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	11	5
	5 miljoonaa euroa tai yli	8	4
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	15	7
	Kasvuhakuiset	75	33
	Asemansa säilyttäjät	72	31
	Ei kasvutavoitteita	60	26
	Toimintansa lopettavat	7	3
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	41	19
	Ei	172	81
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	44	19
	1990-1999	39	17
	2000-2009	57	25
	2010-	88	39

2. Yritysten osuudet toimialoilla

Suomessa oli 285 458 yritystä [1] vuonna 2017. Näistä yrityksistä noin 8 263 toimi Kanta-Hämeen alueella. Koko maassa palvelualan yrityksiä oli 63 %, kaupan 15 %, rakentamisen 14 % ja teollisuudenalan yrityksiä 7 %. Kanta-Hämeen alueella oli palvelualaan kuuluvia yrityksiä koko maata suhteellisesti vähemmän ja rakentamisen alan yrityksiä hieman enemmän. Teollisuuden ja kaupan alojen yrityksiä alueella oli lähes saman verran kuin koko maassa.

Kuva 1. Yritysten osuudet eri toimialoilla, %

Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, pl. toimiala A. maa-, metsä- ja kalatalous.

3. Yritykset ja työllisyys

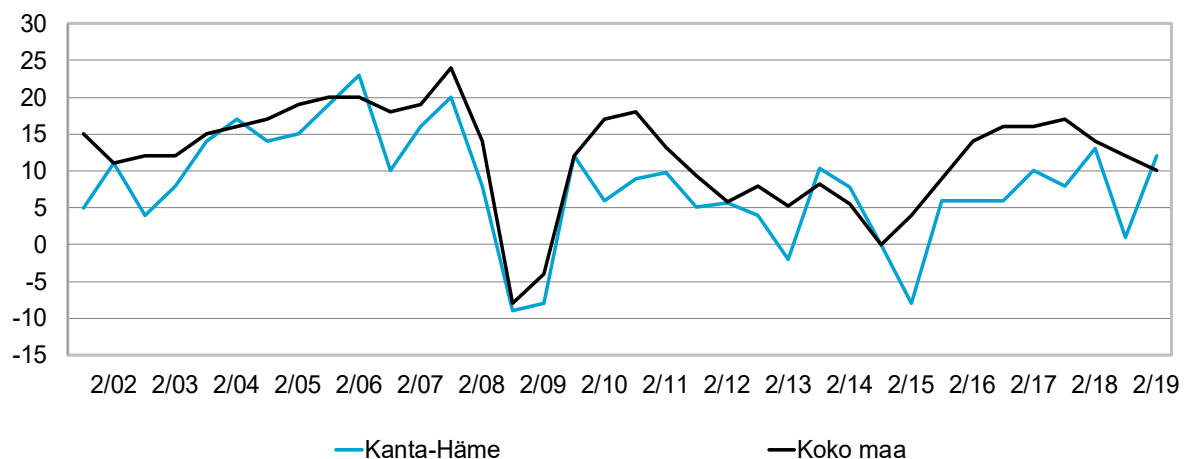
Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen [2] mukaan koko maan työllisten määrä oli 2 673 000 henkeä vuoden 2019 kesäkuussa. Lukema on 1 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin vastaavana ajankohtana. Palkansaajia oli lähes saman verran ja yrittäjiä oli jonkin verran enemmän kuin aiemmin. Koko maan työttömyysaste oli 6,2 % [2] kesäkuussa 2019, kun se edellisvuoden kesäkuussa oli 6,7 %. Kanta-Hämeen alueella työskenteli vuoden 2019 toisella vuosineljänneksellä yhteensä 78 000 henkilöä [3] työttömyysasteen ollessa 5,9 % [4]. Työttömyysaste on laskenut alueella 0,1 prosenttiyksikköä vuoden 2018 vastaavaan ajankohtaan verrattuna [4].

Taulukko 2. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Kanta-Häme	21	70	9	12
Koko maa	18	73	9	10

Pk-yritysten työllistämiso-dotukset ovat koko maassa saldolu- vuvun perusteella hieman heikommat kuin keväällä 2019. Tämän syksyn pk-yritysbarometrin vastaajista alle joka viides (18 %) arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja noin joka kymmenes (9 %) arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluvuksi muodostuu +10 (keväällä +12). Kanta-Hämeen alueella odotukset henkilökunnan määrän kehityksestä ovat hiukan paremmat kuin koko maassa ja selvästi paremmat kuin keväällä saldolu- vuvun ollessa nyt +12, kun se keväällä oli +1.

Kuva 2. Henkilökunnan määrän muutosodotukset seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

2. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2019, kesäkuu, 3. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2019, liitetaulukko 31. Työlliset maakunnittain, kesäkuu 2019. 4. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2019, liitetaulukko 43. Työttömyysaste maakunnittain, kesäkuu 2019.

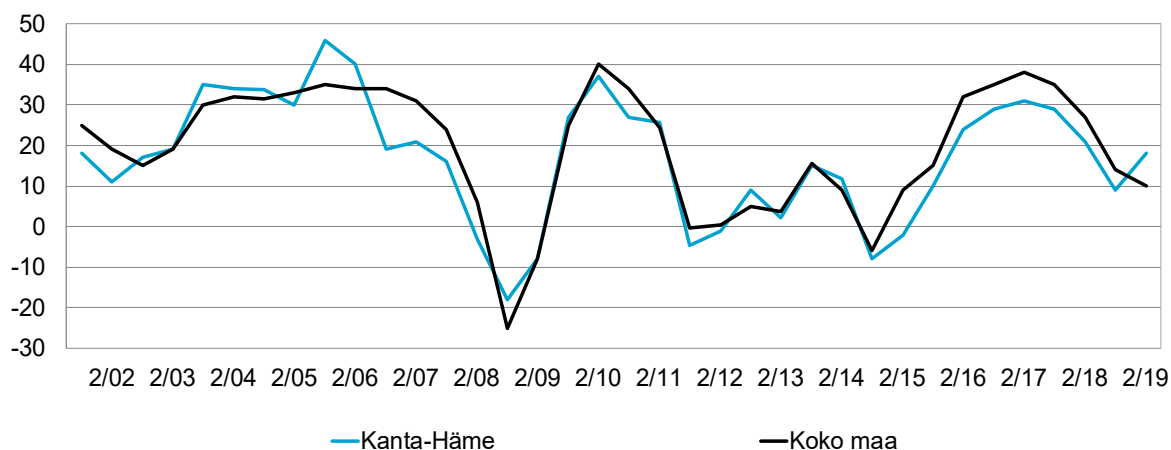
4. Pk-yritysten suhdannenäkymät

Koko maan pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset jäivät kevään 2019 näkymiä heikommiksi. Lähiajan suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku on +10, kun se keväällä oli +14. Yli puolet (57 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 27 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 17 % huononevan. Kanta-Hämeen alueella suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku +18 on koko maata parempi. Alueella tilanne nähdään myös kevään 2019 tilannetta parempana, saldoluku oli tuolloin +9.

Taulukko 3. Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana, %

	Paranee	Pysyy ennallaan	Huononee	Saldoluku
Kanta-Häme	31	56	13	18
Koko maa	27	57	17	10

Kuva 3. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku (%)

Taulukko 4. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

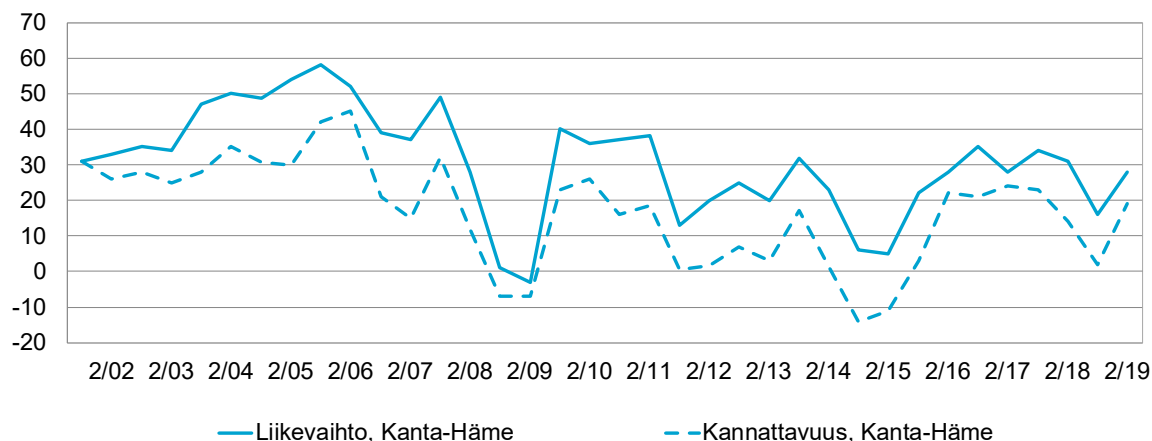
	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Kanta-Häme	41	47	12	28
Koko maa	42	40	18	25
Investointien arvo				
Kanta-Häme	21	52	26	-5
Koko maa	19	58	23	-4
Panostukset kansainvälistymiseen				
Kanta-Häme	14	62	24	-10
Koko maa	12	66	22	-10
Viennin arvo				
Kanta-Häme	13	62	25	-13
Koko maa	12	68	20	-9
Tuonnin arvo				
Kanta-Häme	11	68	21	-10
Koko maa	9	71	20	-10
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Kanta-Häme	37	55	7	30
Koko maa	40	51	9	32
Materiaalien hinnat				
Kanta-Häme	46	48	6	40
Koko maa	45	50	5	40
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Kanta-Häme	38	53	8	30
Koko maa	41	53	6	36
Kannattavuus				
Kanta-Häme	35	50	15	19
Koko maa	32	47	21	11
Vakavaraisuus				
Kanta-Häme	33	58	9	24
Koko maa	32	57	12	20
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Kanta-Häme	29	61	10	19
Koko maa	27	62	11	16
Tilausten määrä				
Kanta-Häme	40	51	10	30
Koko maa	36	47	17	20

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa uskotaan koko maassa saldolukujen perusteella yleisimmin materiaalien hintojen nousuun (saldoluku +40) ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+36). Myös palkkakustannusten nousuun (+32) ja liikevaihdon kasvuun (+25) uskovia on edelleen selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset investointien arvon kehityksestä ovat koko maassa heikot ja vastaavat kuin keväällä saldoluvun ollessa nyt -4 (keväällä -3).

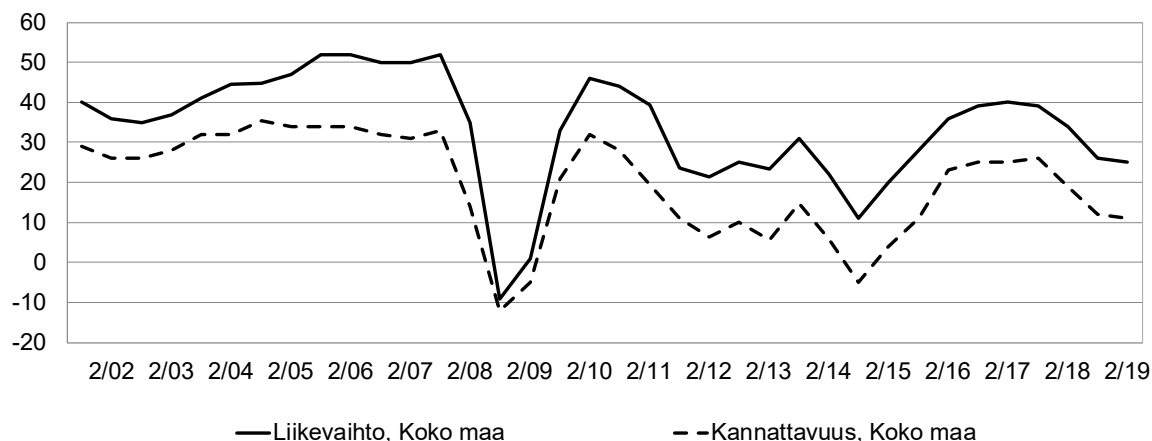
Kanta-Hämeen alueella uskotaan koko maan tapaan myös vahvimmin materiaalien hintojen nousuun (+40). Seuraavaksi vahvimmat odotukset alueella kohdistuvat tilausten määrän kasvuun (+30), palkkakustannusten kasvuun (+30) ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+30). Alueella odotukset investointien arvon kehityksestä jäävät saldoluvun perusteella edelleen negatiivisiksi (saldoluku nyt -5, keväällä -11).

Kuvassa 4 on esitetty pk-yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden suhdannenäkymien kehittyminen alueella ja kuvassa 5 koko maassa. Alueella odotukset molempien osatekijöiden kehityksestä ovat optimistisemmat kuin keväällä 2019. Koko maan pk-yritysten odotukset liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksestä ovat lähes vastaavat kuin keväällä.

Kuva 4. Alueen suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

Kuva 5. Koko maan suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

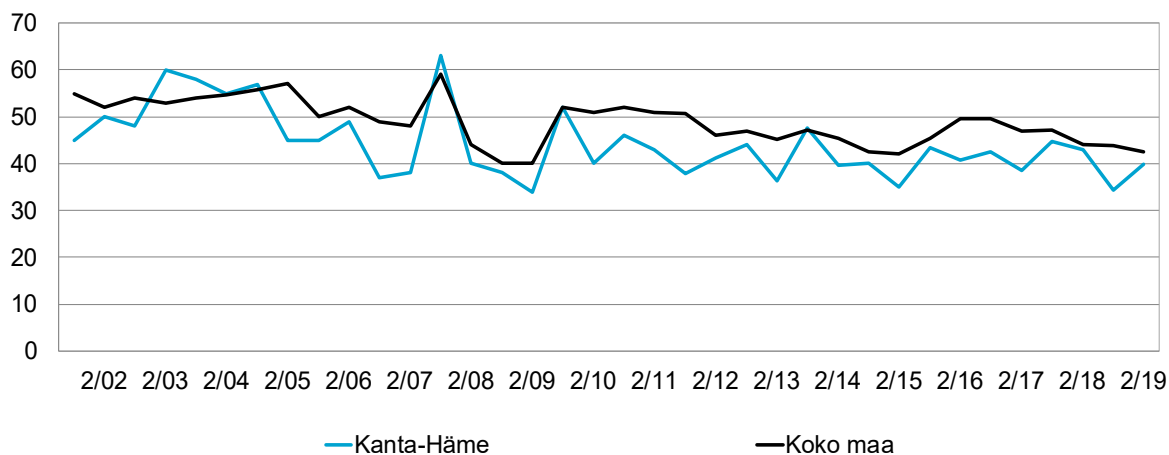
Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (34 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi kevään 2019 tapaan 4 % koko maan pk-yrityksistä. Kanta-Hämeen alueella on edelleen niukasti eniten asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (33 %) ja yritystoiminnan loppumista alueella ennakoi 2 % vastaajista mikä on neljän prosenttiyksikön verran vähemmän kuin kevään otoksessa. Voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on koko maassa ja alueella lähes saman verran kuin keväällä.

Taulukko 5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintansa lopettavat
Kanta-Häme	8	31	33	24	2
Koko maa	9	34	29	25	4

Koko maassa ja alueella on voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä yhteensä lähes saman verran ja alueella enemmän kuin keväällä 2019.

Kuva 6. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat säilyttäneet paikkansa koko maan ja Kanta-Hämeen alueen pk-yritysten eniten käytettyinä uusiutumiseen liittyvinä toimina. Näiden osuudet ovat myös pitkälti vastaavat kuin kevään otoksessa.

Taulukko 6. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, % */

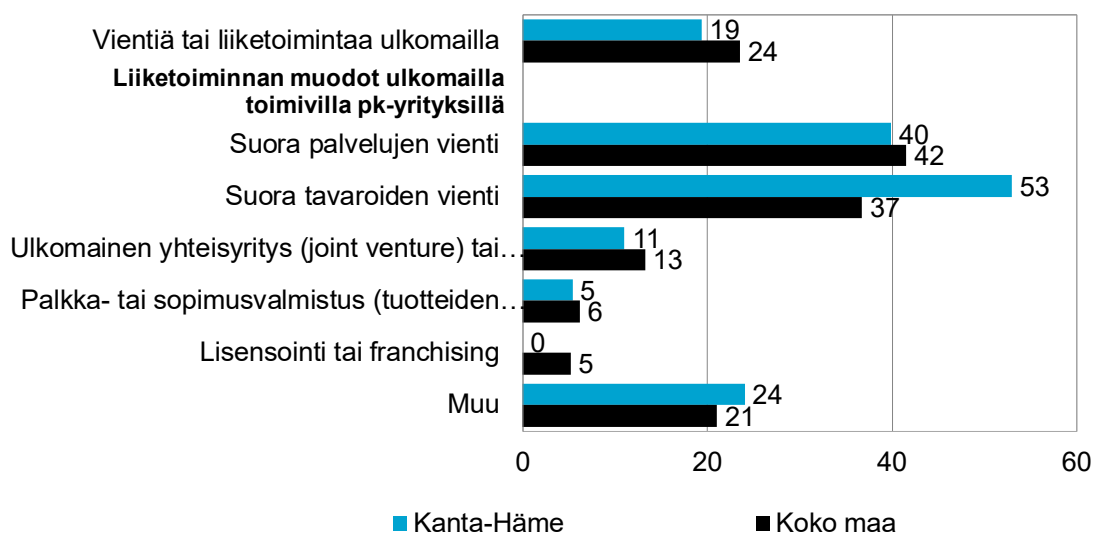
	Kanta-Häme	Koko maa
Investoinnit	69	71
Henkilöstön koulutus	56	56
Organisoinut työtä uudella tavalla	43	48
Uuden henkilöstön palkkaaminen	43	41
Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen	39	34
Uusien teknologioiden käyttöönotto	22	24
Laajentuminen uusille markkinoille	23	23
Uusien liiketoimintamallien käyttöönotto	14	18
Toiminnan laajentaminen uusille toimialoille	12	15

**/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.*

6. Pk-yritysten kansainvälistyminen

Tämän syksyn otoksessa noin joka neljännellä koko maan ja joka viidennellä Kanta-Hämeen alueen pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on näistä noin kahdella viidestä. Kanta-Hämeen alueen vientiä harjoittavilla yrityksillä suoraa tavaroiden vientiä on koko maata useammalla, yli puolella vastanneista.

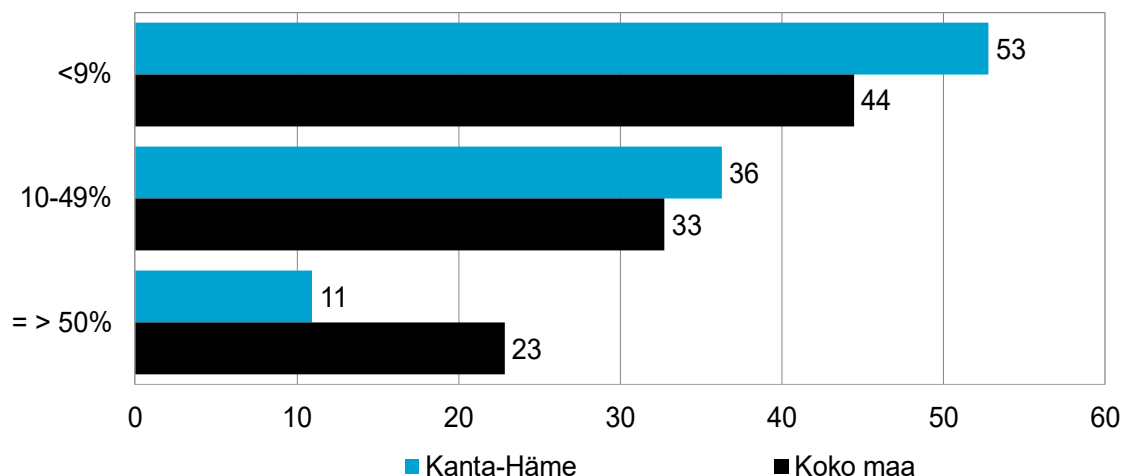
Kuva 7. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

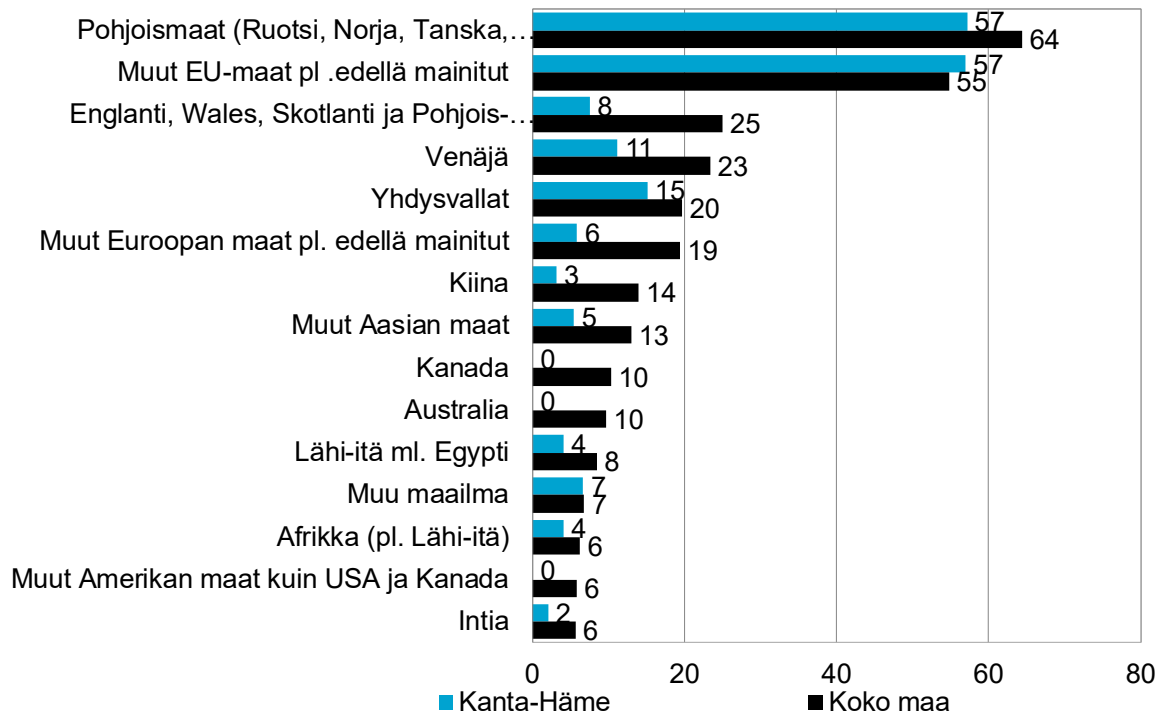
Alle puolella koko maan ja yli puolella Kanta-Hämeen alueen suoraa vientitoimintaa harjoittavista pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %.

Kuva 8. Viennin osuus suoraa vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2019, % yrityksistä

Pk-yritysten suurimmat markkina-alueet valtakunnallisesti tarkasteltuna ovat Pohjoismaat sekä muut EU-maat (pl. Pohjoismaat).

Kuva 9. Yritysten markkina-alueet ulkomailla, % yrityksistä, joilla on toimintaa ulkomailla, */

*/ Osittain näkyvät vastausvaihtoehdot kokonaisuudessaan:

Pohjoismaat (Ruotsi, Norja, Tanska, Islanti)

Englanti, Wales, Skotlanti, ja Pohjois-Irlanti (Yhdistynyt kuningaskunta)

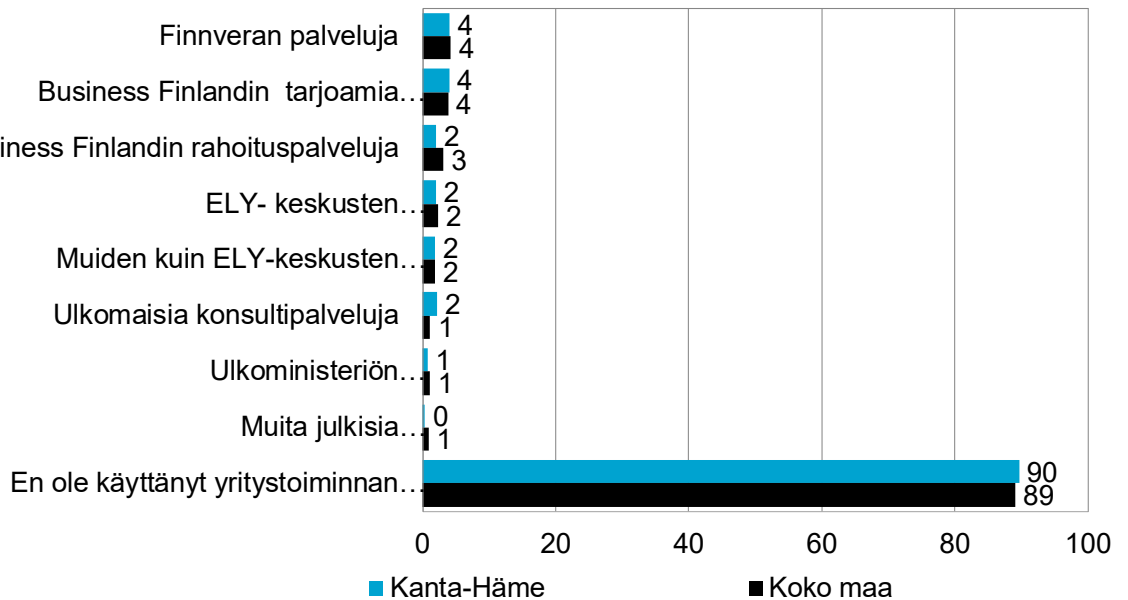
Koko maan ja Kanta-Hämeen alueen pk-yrityksistä noin joka kuudennella on suoraa tuontitoimintaa.

Taulukko 7. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Kanta-Häme	Koko maa
Suoraa tuontitoimintaa	15	16

Valtaosa koko maan ja Kanta-Hämeen alueen pk-yrityksistä ei ole käyttänyt yritystoiminnan kansainvälistymiseen liittyviä palveluja lähimmän vuoden aikana.

Kuva 10. Oletteko käyttäneet seuraavia kansainvälistymiseen liittyviä palveluita viimeisen vuoden aikana?, */

*/ Osittain näkyvät vastausvaihtoehdot kokonaisuudessaan:

Business Finlandin tarjoamia kansainvälistymispalveluja

ELY-keskusten kansainvälistymispalveluja

Muiden kuin ELY-keskusten alueellisia kansainvälistymispalveluja (mm. suomen Yrittäjät, Kauppakamarit Suomessa, seudulliset kehitysyhtiöt)

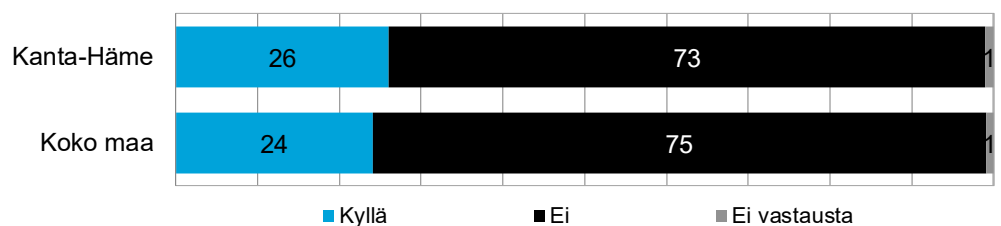
Ulkoministeriön suurlähetystöverkoston palveluja maailmalla

Muita julkisia kansainvälistymispalveluja

En ole käyttänyt yritystoiminnan kansainvälistymiseen liittyviä palveluja

Noin joka neljäs koko maan ja alueen pk-yrityksistä on kiinnostunut rekrytoimaan ulkomaista työvoimaa tulevaisuudessa.

Kuva 11. Onko yrityksenne kiinnostunut rekrytoimaan ulkomaalaista työvoimaa tulevaisuudessa?, %

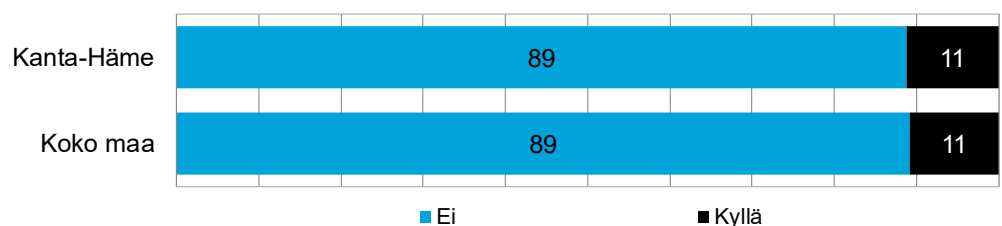
Pk-yrittäjät pitävät suomen kielen koulutuksia ja kulttuurivalmennuksia työyhteisölle, viranomais- ja neuvontapalveluiden saamista yhdeltä luukulta sekä rahoituksellista tukea tarpeellisimpina palveluina auttamaan yritystä kansainvälisten osaajien palkkaamiseen ja rekrytointiin. Koko maan ja alueen tulokset eivät merkittävästi poikkea toisistaan.

Taulukko 8. Kolme tarpeellisinta palvelua, jotka auttaisivat yritystänne rekrytoimaan kansainvälisiä osaajia liiketoiminnan kasvun, uudistumisen ja kansainvälistymisen tueksi, %

	Kanta-Häme	Koko maa
Suomen kielen koulutukset ja kulttuurivalmennukset työyhteisölle Suomessa	41	42
Viranomais- ja neuvontapalveluiden saaminen yhdeltä luukulta	38	42
Rahoituksellinen tuki kansainvälisten osaajien palkkaamiseen	41	39
Asettautumispalvelut, mm. asuminen, lasten päiväkotij- ja kouluasiat, puolison työllistymistä edistävät neuvontapalvelut	28	27
Rekrytointi- ja matching-palvelut Suomessa asuvalle osaajalle	20	24
Yrityksen näkökulmasta koottu tietopaketti kansainvälisestä rekrytoinnista	25	22
Kansainvälinen rekrytointipalvelu (henkilöstöpalveluyritys tai TE-toimisto)	24	21
Suomesta kertova markkinointimateriaali kansainvälisten osaajien houkuttelun tueksi	10	11

Valtaosalla pk-yrityksistä ei ole tarvetta kansainvälistymispalvelujen hyödyntämiselle lähimmän vuoden aikana.

Kuva 12. Onko yrityksellänne tarvetta hyödyntää kansainvälistymispalveluita seuraavan 12 kk aikana?, %

Liiketoimintakontaktit kohdemarkkinoilla sekä rahoitus tuote- tai palvelukehitykseen koetaan pk-yrityksissä tarpeellisimmiksi kansainvälistymispalveluiksi. Kanta-Hämeessä asiantuntevaa neuvoa toivovia on eniten.

Taulukko 9. Tarpeet, joissa halutaan hyödyntää kansainvälistymispalveluita seuraavan 12 kk aikana?, %

	Kanta-Häme	Koko maa
Liiketoimintakontaktit kohdemarkkinoilla (verkostot)	31	56
Rahoitus tuote- tai palvelukehitykseen	49	56
Asiantunteva neuvonta (markkinatilanne, ymmärrys markkinoista, kansainvälistymisstrategian sparraus, markkinoille meno, tieto kv. innovaatorahoitusmahdollisuuksista jne.)	57	40
Markkinatieto kansainvälistymisen tueksi (markkinamahdollisuudet, toimintaympäristön muutokset, kehitystrendit)	11	36
Rahoitus osaamisen kehittämiseen	36	31
Saman alan kotimaisten toimijoiden yhteistyö kansainvälistymisessä (kasvu- ja innovaatio-ohjelmat)	31	30
Muu kansainvälistymiseen liittyvä rahoitus (esim. Finnveran vientiluotot ja -takuut)	34	29
Suurlähetystöjen tuki ja viranomaiskontaktit	12	19
Muu	0	3

7. Pk-yritysten kehittämisen tarpeet ja esteet

Koko maassa ja Kanta-Hämeen alueella pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa, yhteistyössä/verkottumisessa ja alihankinnassa sekä rahoitukseen ja talouteen liittyvissä asioissa. Alueella myös tuotantoon ja materiaalitalouteen, tietotekniikkaan sekä tuotekehitykseen ja laatuun liittyvät kehittämistarpeet mainitaan usein.

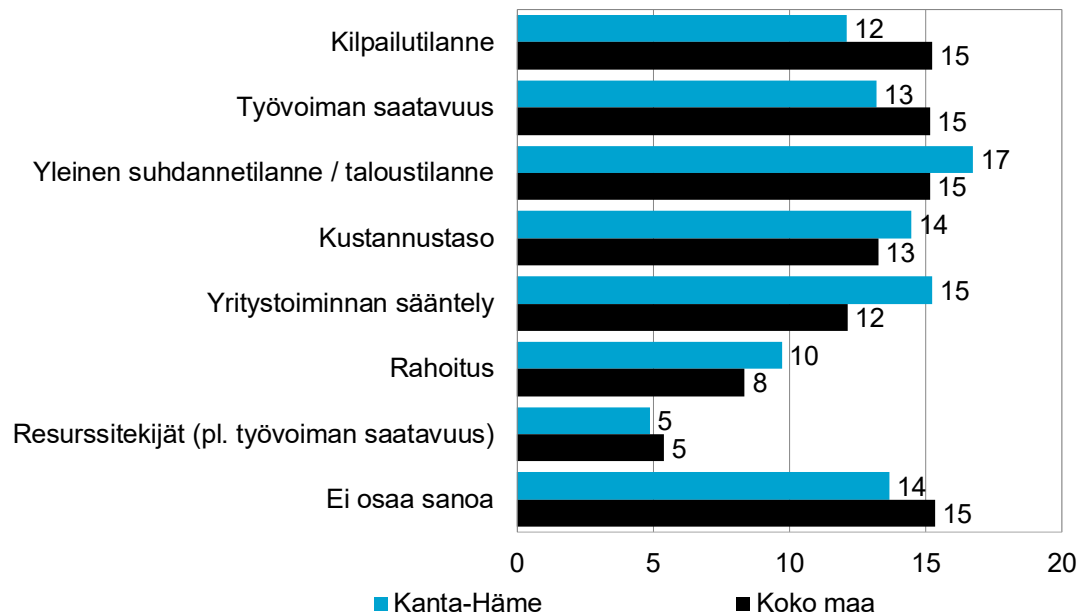
Taulukko 10. Pk-yritysten kehittämistarpeet tällä hetkellä, %, */

	Kanta-Häme	Koko maa
Markkinointi ja myynti	41	49
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	34	35
Yhteistyö/verkottuminen tuotannollisessa toiminnassa, alihankinnat	26	20
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	22	20
Johtaminen	16	19
Tuotanto ja materiaalitoiminnot, tietotekniikka, tuotekehitys, laatu	24	18
Yhteistyö/verkottuminen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio- eli tki-toiminnassa (sekä yritysten kesken että yritysten ja tutkimusorganisaatioiden kesken)	10	10
Ympäristö- ja muiden säädösvaatimusten ottaminen huomioon toiminnassa	8	9
Vienti ja kansainvälistyminen	7	7
Yrityksen hallitustyöskentely	6	6
Ei osaa sanoa	20	20

*/ Vastajaat ovat valinneet mielestään kolme tärkeintä kehittämistarvetta.

Koko maassa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään tasaväkisesti kilpailutilanne, työvoiman saatavuus sekä yleinen suhdanne-/taloustilanne. Kanta-Hämeessä suhdanne-/taloustilanne on kärjessä ja niukasti seuraavaksi useimmin mainitaan yritystoiminnan sääntely ennen kustannustasoa.

Kuva 13. Pk-yritysten pahimmat ulkopuoliset kehittämisen esteet, % */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

8. Pk-yritysten rahoitus

Koko maan pk-yrityksistä 13 % ja Kanta-Hämeessä 14 % vastanneista sanoo kokeneensa maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana. Tämä tilanne on valtakunnallisesti lähes vastaava kuin kevään 2019 otoksessa. Alueella maksuvaikeuksia kokeneita on vähemmän kuin keväällä (18 %).

Taulukko 11. Onko yrityksellänne ollut maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana, %

	Ei	Kyllä
Kanta-Häme	86	14
Koko maa	87	13

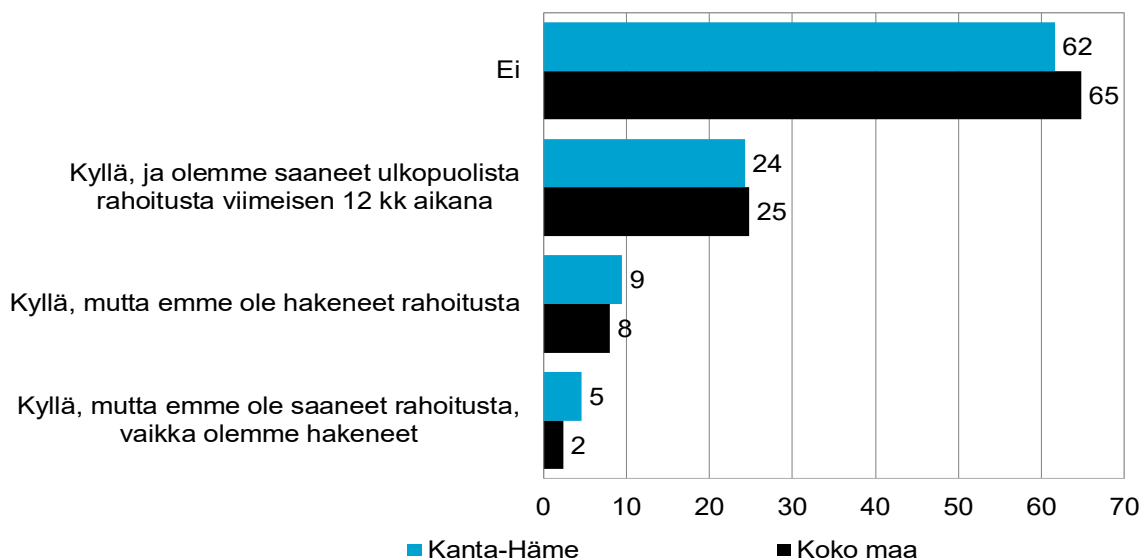
Koko maan vastanneista pk-yrityksistä alle puolella (42 %) on lainaa rahoituslaitoksilta, alueella osuus on hieman suurempi (46 %).

Taulukko 12. Onko yrityksellänne lainaa rahoituslaitoksilta, %

	Ei	Kyllä
Kanta-Häme	54	46
Koko maa	58	42

Koko maan ja Kanta-Hämeen alueen pk-yrityksistä yli kuudella kymmenestä ei ole ollut tarvetta hankkia rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Koko maan ja alueen vastanneista joka neljäs sanoo tarvetta olleen ja nämä ovat myös hakeneet ja saaneet rahoitusta lähimmän vuoden aikana. Noin joka kymmenes sanoo tarvetta olleen, mutta ei ole hakenut rahoitusta. Koko maan vastaajista 2 % ja alueella 5 % sanoo olleen tarvetta rahoitukselle ja on myös hakenut rahoitusta, mutta ei ole sitä saanut.

Kuva 14. Onko yrityksellänne ollut viimeisten 12 kk:n aikana tarve hankkia rahoitusta, %

Pk-yrityksissä rahoitusta on otettu yleisimmin pankista.

Taulukko 13. Mistä olette ottaneet rahoitusta, %

	Kanta-Häme	Koko maa
Pankista	71	70
Rahoitusyhtiöstä	36	27
Finnverasta	18	13
ELY-keskuksista	8	7
Business Finlandilta	5	6
Bisnesenkeltä (eli yksityiseltä henkilösijoittajalta)	4	4
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	2	4
Pikaluottoyrityksestä (eli vakuudettomia korkeakorkoisia yritysluottoja tarjoava ns. pikavippifirma)	6	4
Joukkorahoituksen kautta	0	1
Vakuutusyhtiöstä/työeläkevakuutusyhtiöstä	0	1
Velkakirjamarkkinoilta	0	0
Listautumismarkkinoilta (ml. pörssi ja vaihtoehtoiset markkinapaikat)	0	0
Pääomasijoituksia Tesistä	0	0
Muualta	1	6

Valtaosa, noin neljä viidestä koko maan ja kolme neljästä alueen pk-yrityksestä ei aio hakea ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana.

Taulukko 14. Aiotteko ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kk:n aikana, %

	Ei	Kyllä
Kanta-Häme	73	27
Koko maa	79	21

Pk-yritykset aikovat hakea ulkopuolista rahoitusta yleisimmin pankista, rahoitusyhtiöstä, ja Finnverasta

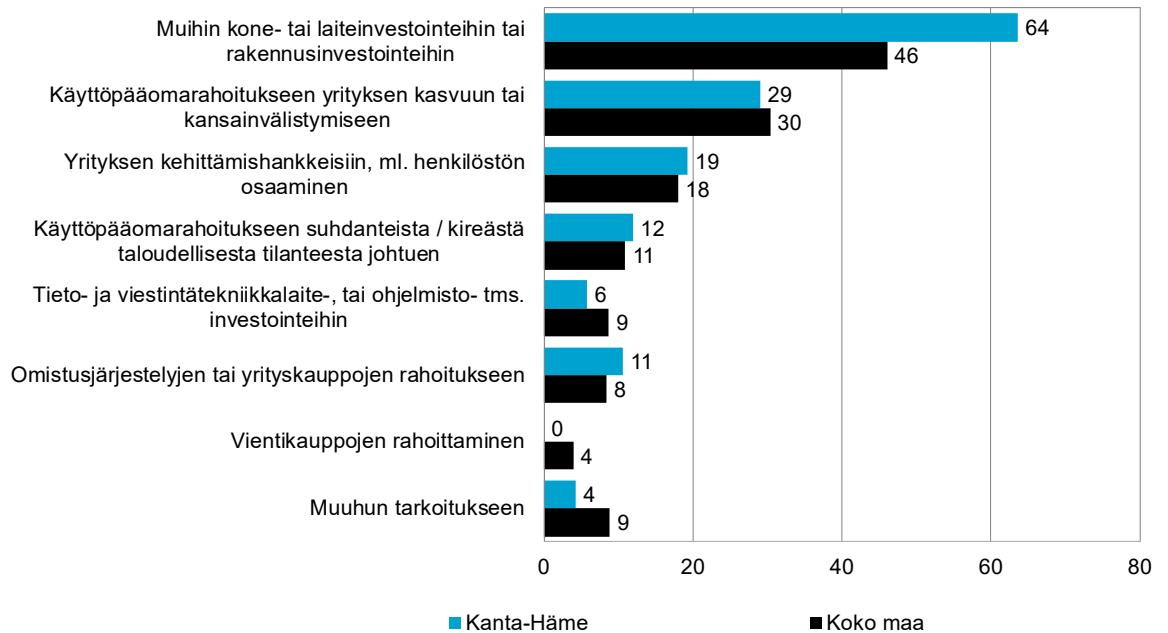
Taulukko 15. Mistä aiotte ottaa ulkopuolista rahoitusta, %, */

	Kanta-Häme	Koko maa
Pankista	78	70
Rahoitusyhtiöstä	44	27
Finnverasta	20	20
Business Finlandilta	10	14
ELY-keskuksista	14	12
Bisnesenkeliltä (eli yksityiseltä henkilösijoittajalta)	7	10
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	9	10
Vakuutusyhtiöstä/työeläkevakuutusyhtiöstä	0	3
Joukkorahoituksen kautta	0	3
Pikaluottoyrityksestä (eli vakuudettomia korkeakorkoisia yritysluottoja tarjoava ns. pikavippifirma)	1	2
Pääomasijoituksia Tesistä	0	2
Velkakirjamarkkinoilta	0	1
Listautumismarkkinoilta (ml. pörssi ja vaihtoehtoiset markkinapaikat)	0	0
Muualta	1	5

*/ Vastajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Koko maassa ja etenkin Kanta-Hämeen alueella ulkopuolista rahoitusta aiotaan käyttää selvästi yleisimmin muihin kone- ja laiteinvestointeihin tai rakennusinvestointeihin. Käyttöpääomarahoitusta yrityksen kasvuun ja kansainvälistymiseen on seuraavaksi yleisimmin mainittu ulkoisen rahoituksen aiottu käyttötarkoitus.

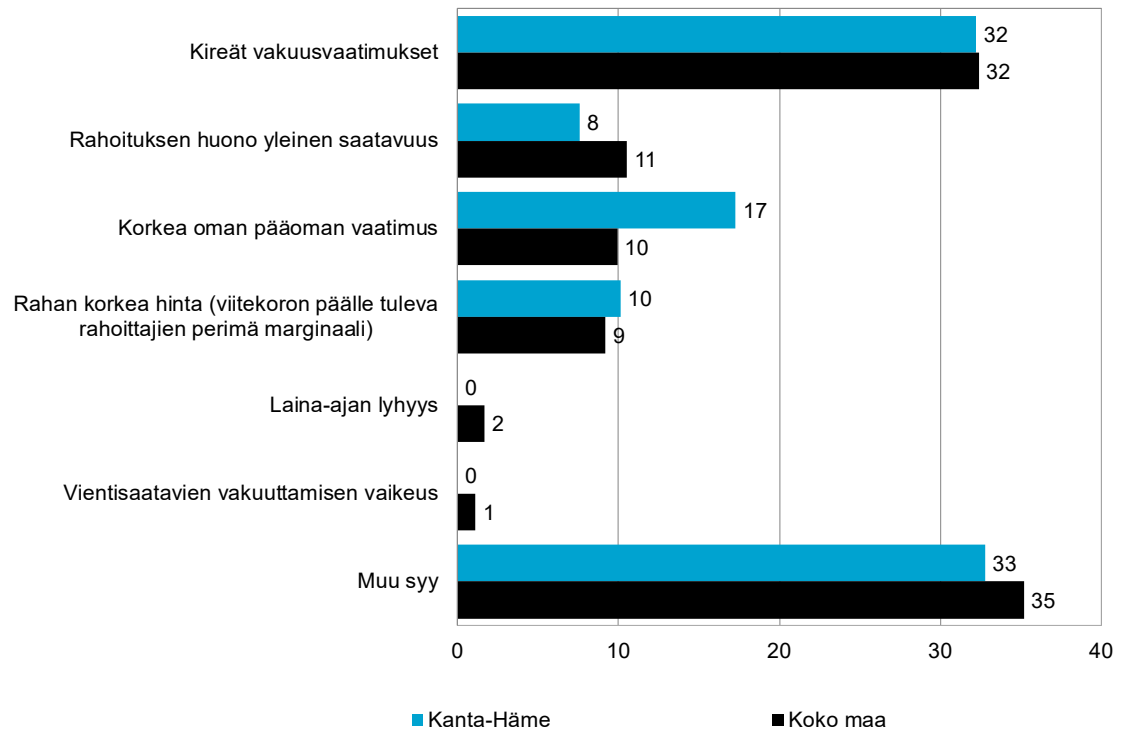
Kuva 15. Ulkoisen rahoituksen aiottu käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12kk:n aikana, */

*/ Vastajaat ovat voineet valita kaksi mielestään tärkeintä vaihtoehtoa.

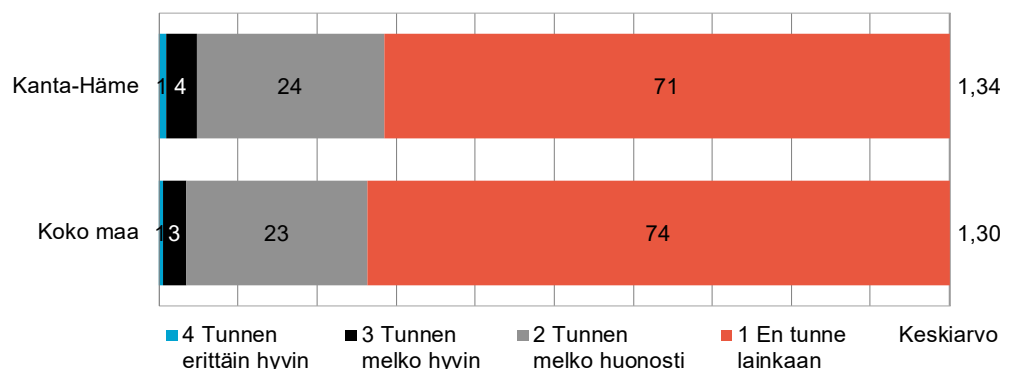
Kireät vakuusvaatimukset muiden syiden ohella ovat koko maassa ja alueella tärkeimmät syyt sille, että pk-yrityksissä ei ole haettu tai saatu rahoitusta. Alueella korkean pääoman vaatimuksen mainitsee koko maata useampi.

Kuva 16. Tärkeimmät syyt sille, että ei ole hakenut tai saanut rahoitusta, %

EU:n tarjoamat laina-, takaus- tai sijoitustuotteet tunnetaan pk-yrityksissä huonosti.

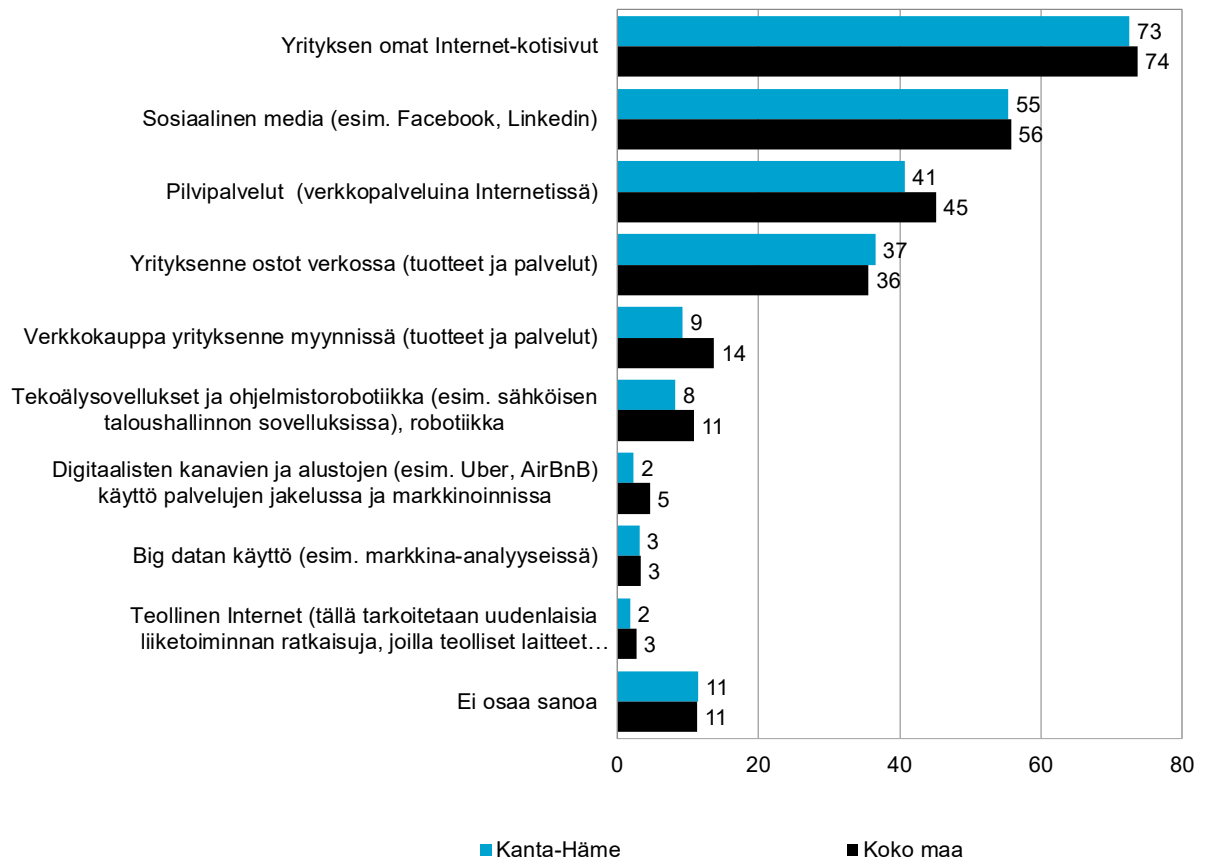
Kuva 17. Miten hyvin tunnette EU:n tarjoamat laina-, takaus- tai sijoitustuotteet?, %

9. Digitaalisuus liiketoiminnassa

koko maan ja Kanta-Hämeen alueen pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja.

Kuva 18. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %, */

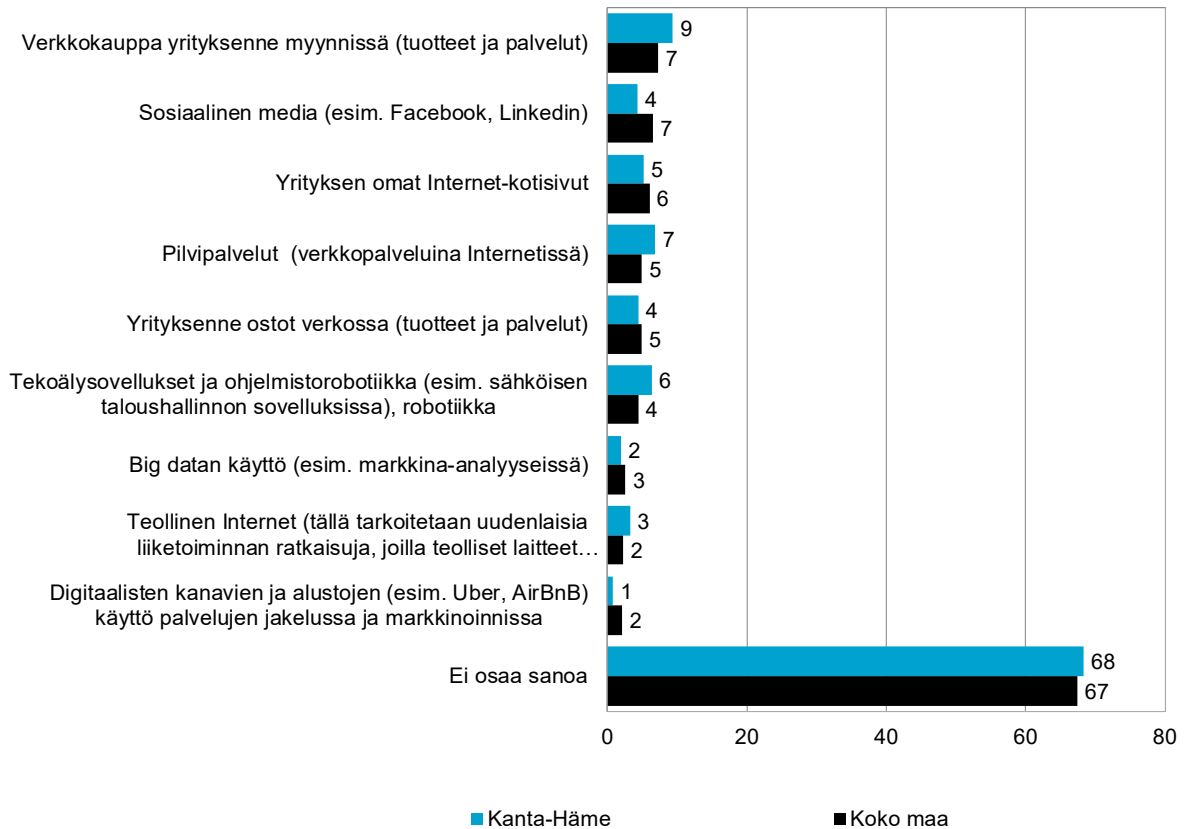

**/ Osittain näkyvä vastausvaihtoehto kokonaisuudessaan:*

Teollinen Internet (tällä tarkoitetaan uudenlaisia liiketoiminnan ratkaisuja, joilla teolliset laitteet kommunikoivat automaattisesti keskenään)

Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa 7 % ja Kanta-Hämeessä 9 % vastanneista pk-yrityksistä. Melko suuri osa vastaajista ei ottanut kantaa kysymykseen.

Kuva 19. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana, %, */

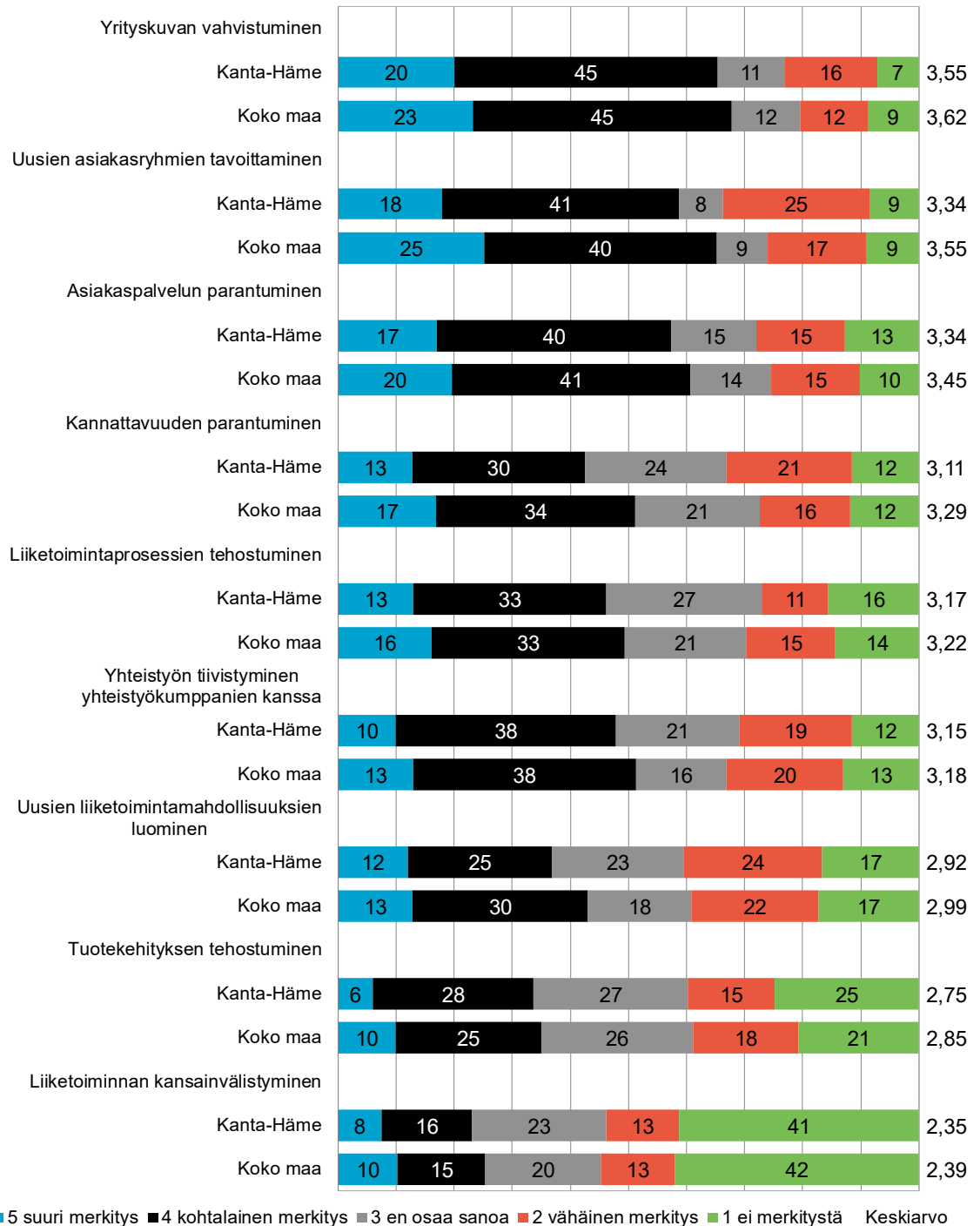

*/ Osittain näkyvä vastausvaihtoehto kokonaisuudessaan:

Teollinen Internet (tällä tarkoitetaan uudenlaisia liiketoiminnan ratkaisuja, joilla teolliset laitteet kommunikoivat automaattisesti keskenään)

Yrityskuvan vahvistuminen, uusien asiakasryhmien tavoittaminen ja asiakaspalvelun sekä kannattavuuden parantuminen sekä myös liiketoimintaprosessien tehostuminen ja yhteistyön tiivistyminen arvioidaan merkittävimmiten digitalisoitumisesta syntyviksi mahdollisuuksiksi pk-yritysten keskuudessa.

Kuva 20. Arvioi seuraavia liiketoiminnan digitalisoitumisesta syntyvien mahdollisuuksien merkitystä yrityksellenne, %

10. Pk-yritysten toimintaympäristö

Vastaajat arvioivat yritysten toimintaympäristöön vaikuttavien tekijöiden kehittymistä sijaintikunnassaan viimeisen kahden vuoden aikana 14 osatekijän suhteen. Koko maan pk-yrittäjät arvioivat toimintaympäristönsä kehityksen olleen myönteisintä tietoliikenneyhteyksissä ja asuin ympäristön viihtyisyyden sekä yritysten välisten yhteistyömahdollisuuksien kehittymisessä. Kanta-Hämeen alueella parhaat arviot saavat yritysten välisten yhteistyömahdollisuuksien kehittymisen sekä tonttien ja toimitilojen saatavuus. Tyytymättömmimpiä koko maassa ollaan yritykselle sopivan työvoiman saatavuuden, liikenneyhteyksien ja elinkeinopolitiikan kehitykseen kokonaisuudessaan. Alueella hieman muita tekijöitä heikoimmat arviot saavat sopivan työvoiman saamisen ja elinkeinopolitiikan sekä liikenneyhteyksien kehitys.

Kuvat 21 ja 22. Arvio toimintaympäristöä kuvaavien osatekijöiden kehityksestä viimeisen kahden vuoden aikana yrityksen sijaintikunnassa, %, */

Arviointiasteikko on:

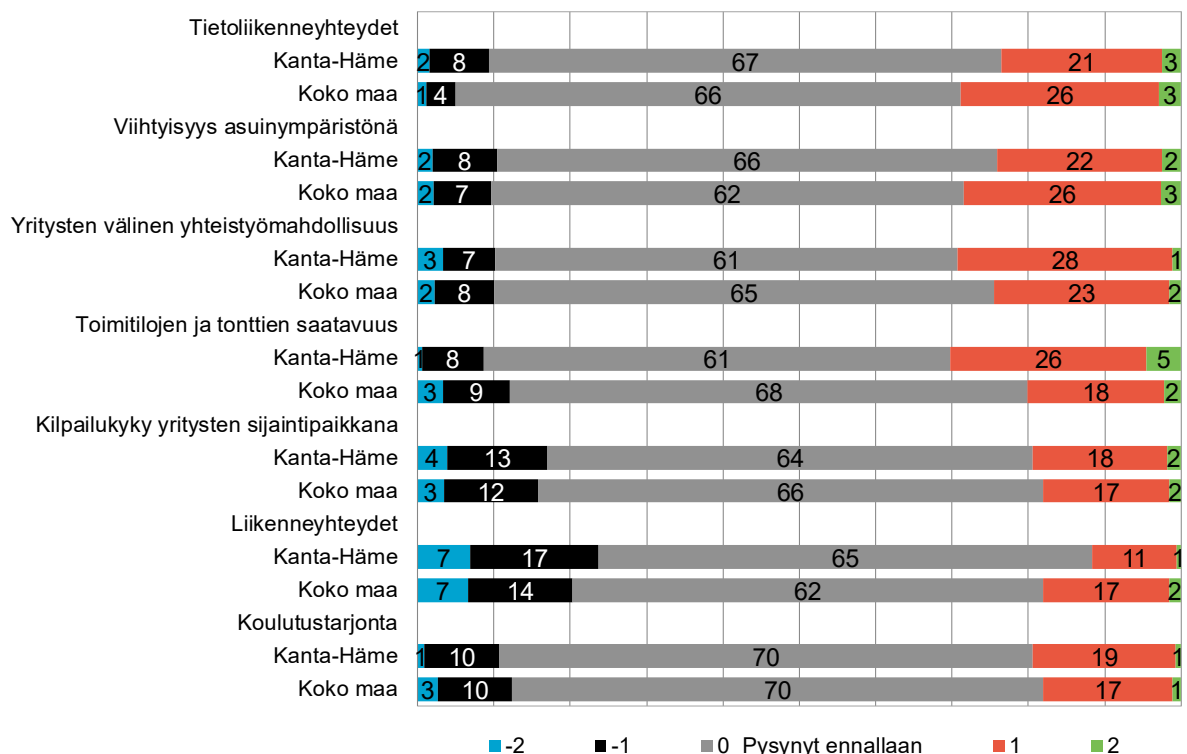
-2 = Kehittynyt merkittävästi huonompaan suuntaan

-1 = Kehittynyt jonkin verran huonompaan suuntaan

0 = Pysynyt ennallaan

1 = Kehittynyt jonkin verran parempaan suuntaan

2 = Kehittynyt merkittävästi parempaan suuntaan

Arviointiasteikko on:

-2 = Kehittynyt merkittävästi huonompaan suuntaan

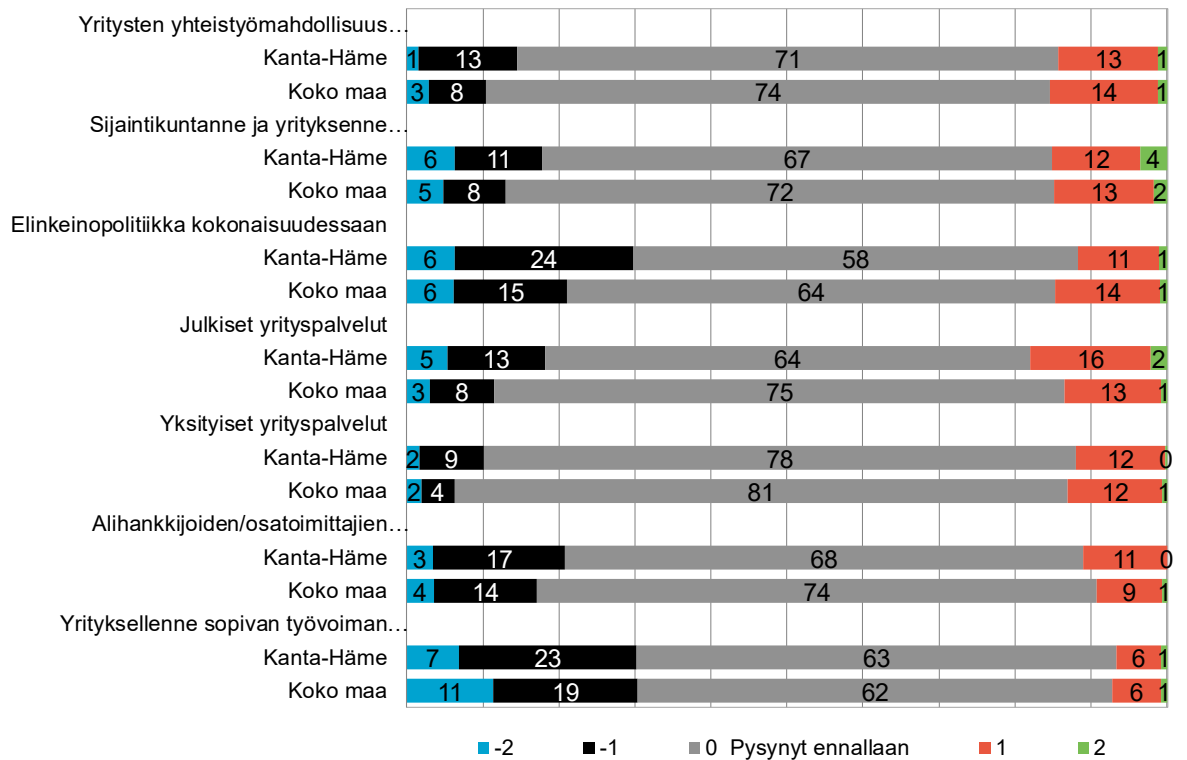
-1 = Kehittynyt jonkin verran huonompaan suuntaan

0 = Pysynyt ennallaan

1 = Kehittynyt jonkin verran parempaan suuntaan

2 = Kehittynyt merkittävästi parempaan suuntaan

*/

*/ Osittain näkyvät vastausvaihtoehdot kokonaisuudessaan:

Yritysten yhteistyömahdollisuus yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa

Sijaintikuntanne ja yrityksenne välinen yhteistyö

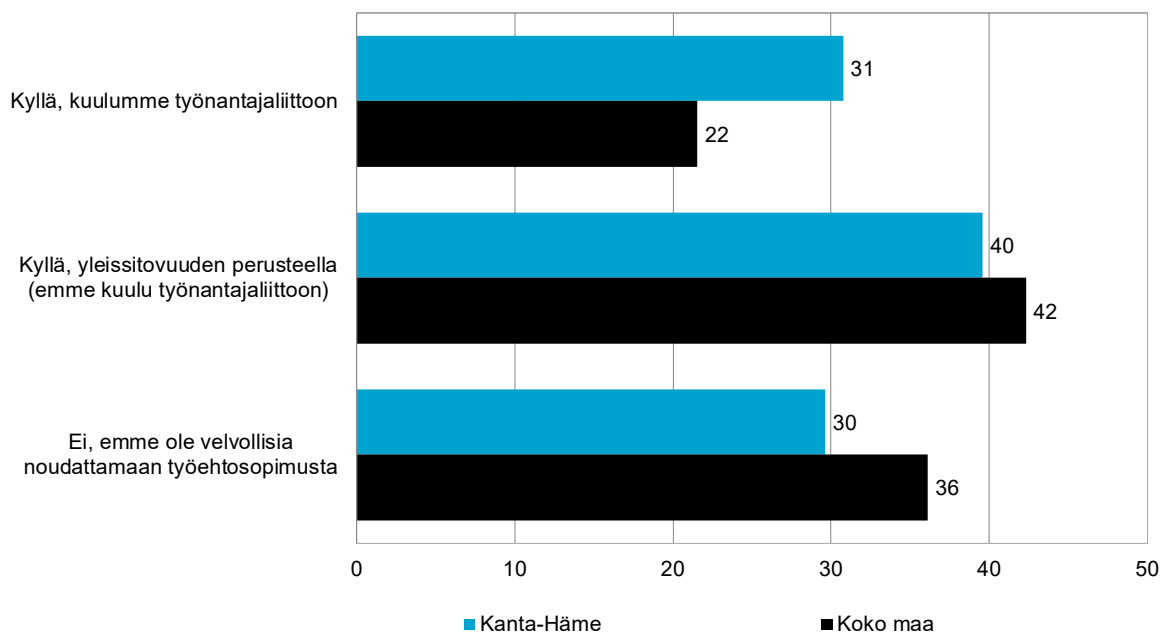
Alihankkijoiden/osatoimittajien saatavuus

Yrityksellenne sopivan työvoiman saatavuus

11. Työehtosopimusjärjestelmä

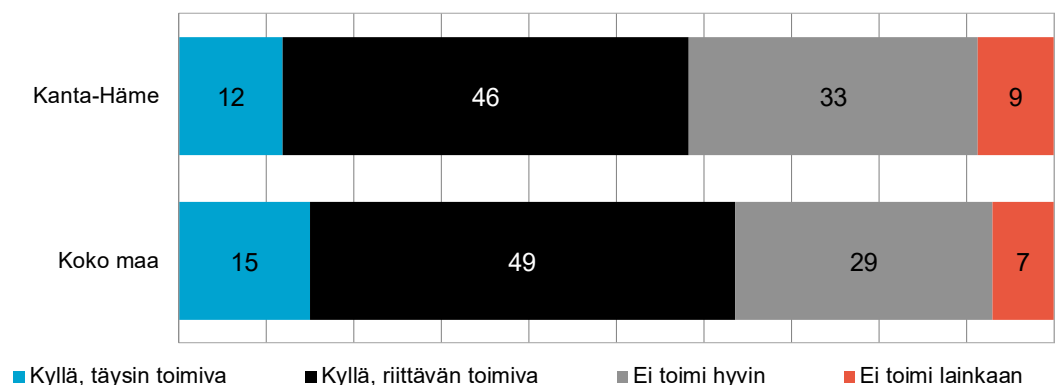
Kaksi viidestä koko maan ja Kanta-Hämeen alueelta vastanneista pk-yrityspäätäjistä sanoo yrityksensä olevan velvollinen noudattamaan työehtosopimusta yleissitovuuden perusteella. Valtakunnallisesti noin joka viides ja alueella lähes joka kolmas vastanneista sanoo yrityksensä kuuluvan työnantajaliittoon. Koko maassa reilu kolmasosa ja alueella vajaa kolmasosa ei ole velvollisia noudattamaan työehtosopimusta.

Kuva 23. Onko yrityksenne velvollinen noudattamaan työehtosopimusta, %

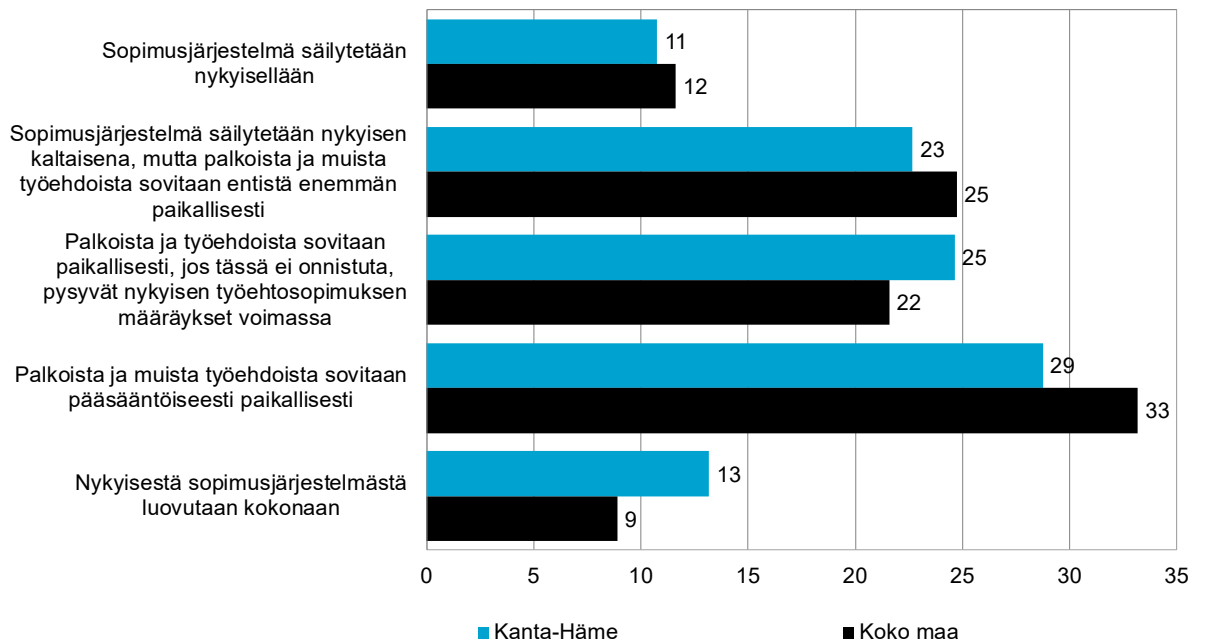
Kaksi kolmesta koko maan ja kolme viidestä alueen pk-barometrikyselyyn vastanneista yrityspäätäjistä pitää nykyistä työehtosopimusjärjestelmää toimivana.

Kuva 24. Onko nykyinen sopimusjärjestelmä mielestänne toimiva? %

Vastaajia pyydettiin myös ottamaan kantaa työehtojen sopimusjärjestelmän kehittämiseen, vastausvaihtoehtoja oli viisi. Palkkojen ja työehtojen sopimista pääsääntöisesti paikallisesti kannattaa koko maan vastaajista kolmasosa ja alueella alle kolmasosa.

Kuva 25. Miten työehtojen sopimusjärjestelmää pitäisi mielestänne kehittää, %

Suomen Yrittäjien ja aluejärjestöjen yhteystiedot

SUOMEN YRITTÄJÄT

Mannerheimintie 76 A, 00250 Helsinki
PL 999, 00101 Helsinki
toimisto@yrittajat.fi
puhelin 09 229 221
yrittajat.fi

Etelä-Karjalan Yrittäjät
Valtakatu 51, 53100 Lappeenranta
www.yrittajat.fi/etelakarjala
ekytoimisto@yrittajat.fi
puhelin 050 325 7518

Pohjois-Karjalan Yrittäjät
Länsikatu 15, 80110 Joensuu
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala
merja.blomberg@yrittajat.fi
puhelin 050 367 5194

Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät
Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa
epy@yrittajat.fi
puhelin 06 420 5000

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät
Isokatu 4, 90100 Oulu
www.yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
ppy@yrittajat.fi
puhelin 010 322 1980

Etelä-Savon Yrittäjät
Maaherrankatu 14, 50100 Mikkeli
www.yrittajat.fi/etelasavo
esy@yrittajat.fi
puhelin 0500 651 312

Päijät-Hämeen Yrittäjät
Vesijärvenkatu 15, 5. krs, 15140 Lahti
www.yrittajat.fi/paijathame
toimisto@phyrittajat.fi
puhelin 050 566 0343

Helsingin Yrittäjät
Urho Kekkosen katu 2 C, 00100 Helsinki
www.yrittajat.fi/helsinki
toimisto.helsinki@yrittajat.fi
puhelin 050 575 2353

Pääkaupunkiseudun Yrittäjät
Otakaari 5 A/A Grid/Espoon Yrittäjät, PL 13100, 00076 AALTO
www.yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
psy@yrittajat.fi
puhelin 010 422 1400

Hämeen Yrittäjät
Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
www.yrittajat.fi/hame
hame@yrittajat.fi
puhelin 010 229 0390

Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät
Raastuvankatu 12-14 D, 65100 Vaasa
www.yrittajat.fi/rannikopohjanmaa
toimisto.rannikko-pohjanmaa@yrittajat.fi
puhelin 050 463 2370

Kainuun Yrittäjät
Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
www.yrittajat.fi/kainuu
kainuu@yrittajat.fi
puhelin 044 7287 101

Satakunnan Yrittäjät
Isolinnankatu 24, 28100 Pori
www.yrittajat.fi/satakunta
satakunta@yrittajat.fi
puhelin 050 312 9301

Keski-Pohjanmaan Yrittäjät
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa
kpy@yrittajat.fi
puhelin 06 831 5292

Savon Yrittäjät
Kauppakatu 28 B, 3. krs, 70110 Kuopio
www.yrittajat.fi/savo
savo@yrittajat.fi
puhelin 044 368 0507

Keski-Suomen Yrittäjät
Lutakonaukio 7, 40100 Jyväskylä
www.yrittajat.fi/keskisuomi
ksy@yrittajat.fi
puhelin 010 425 9200

Suomen Yrittäjät
Mannerheimintie 76 A, 00250 Helsinki
PL 999, 00101 Helsinki
www.yrittajat.fi
toimisto@yrittajat.fi
puhelin 09 229 221

Kymen Yrittäjät ry
Käsityöläiskatu 4, 4. krs, 45100 Kouvola
www.yrittajat.fi/kymi
toimisto.kymi@yrittajat.fi
puhelin 044 012 4190

Uudenmaan Yrittäjät
Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
www.yrittajat.fi/uusimaa
uusimaa@yrittajat.fi
puhelin 010 231 3050

Lapin Yrittäjät
Aittatie 3, 96100 Rovaniemi
www.yrittajat.fi/lappi
toimisto.lappi@yrittajat.fi
puhelin 0400 898 200

Varsinais-Suomen Yrittäjät
Brahenskatu 20, 20100 Turku
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi
vsy@yrittajat.fi
puhelin 02 275 7100

Finnvera Oyj:n ja toimipisteiden yhteystiedot

PÄÄKONTTORI FINNVERA OYJ

Vaihde: 029 460 11

Puhelinpalvelu: 029 460 2580

Sähköposti: etunimi.sukunimi@finnvera.fi

www.finnvera.fi

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

TOIMIPISTEET

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Länsikatu 15 rak. 3 B, 80110 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Piippukatu 11, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Askonkatu 2, 7. krs, 15100 Lahti

LAPPEENRANTA

Brahenkatu 2, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Jääkärintie 10 A, 2. krs, 50100 Mikkeli

OULU

Sepänkatu 20, 90100 Oulu

PORI

Itäpuisto 7, 5. krs, 28100 Pori

ROVANIEMI

Rovakatu 28, 96200 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Frami D, Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki

TAMPERE

Kalevantie 2, 33100 Tampere

TURKU

Humalistonkatu 1, 20100 Turku

VAASA

Virastotalo, Wolffintie 35, 65200 Vaasa

PIETARIN EDUSTUSTO

FINNVERA PLC

Representative Office in

St. Petersburg

Finland House

Ul. Bolshaya Konyushennaya 4-6-8

191186 St. Petersburg, Russia

PL 150, 53501 Lappeenranta

puh. +358 405 088 956

OSLON EDUSTUSTO

Thomas Heftyegate 1, 0244 Oslo, Norway

Jukka Suokas

puhelin +47 954 22 131, +358 40 501 9290

Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 0295 16001
www.tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
Vaasan toimipaikka
Wolffintie 35, 6. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 027 500
www.ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
www.ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
www.ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
www.ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
www.ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Cygnæuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
www.ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Valtakatu 28, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Yliopistonkatu 38 (Attila), 33101 Tampere
puhelin 0295 036 000
www.ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
www.ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 3. krs., 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraaninkatu 1, 90130 Oulu
puhelin 0295 038 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kallanranta 11, 70100 Kuopio
Joensuun toimipaikka
Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 500
Mikkelin toimipaikka
Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
www.ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
www.ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 HELSINKI
puhelin 0295 021 000
www.ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi
Porin toimipiste
Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 500
www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi

Julkaisija: Suomen Yrittäjät | Mannerheimintie 76 A, PL 999, 00101 Helsinki
puhelin 09 229 221 | toimisto@yrittajat.fi | www.yrittajat.fi